

MAVZU: OQSIL KASALLIGINING OLDINI OLISH, ZAMONAVIY VETERINARIYA DAVOLASH USULLARI VA PROFILAKTIKASI

*Maqolachi: To'ra qo'rg'on agrotexnologiyalari texnikumi maxsus fan
o'qituvchisi Nayimov Osimjon Xasanovich*

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada chorva hayvonlarida uchraydigan oqsil yetishmovchiligi bilan bog'liq kasalliklarning kelib chiqish sabablari, klinik belgilari, zamonaviy veterinariya tibbiyotida qo'llanilayotgan davolash usullari hamda profilaktika choralari yoritilgan. Oqsil almashinuvi buzilishining hayvon organizmiga salbiy ta'siri, mahsuldorlikning pasayishi va iqtisodiy zararlar tahlil qilinadi. Shuningdek, ratsional oziqlantirish, biotexnologik preparatlar va innovatsion veterinariya yondashuvlarining ahamiyati asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: oqsil kasalligi, oqsil yetishmovchiligi, veterinariya, oziqlantirish, profilaktika, metabolik kasalliklar.

Kirish

Chorvachilik sohasida hayvonlarning sog'lom rivojlanishi va yuqori mahsuldorligini ta'minlashda oziqlantirish muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, oqsillar hayvon organizmida to'qimalarning shakllanishi, fermentlar, gormonlar va immun tizimi faoliyatida asosiy biologik rol o'ynaydi. Oqsil yetishmovchiligi natijasida hayvonlarda turli metabolik buzilishlar, immunitetning pasayishi va kasalliklarga moyillik kuchayadi. Shu sababli oqsil kasalligini oldini olish va samarali davolash veterinariya amaliyotining dolzarb muammolaridan biridir.

Oqsil kasalligining kelib chiqish sabablari

Oqsil kasalligi asosan hayvon organizmida oqsil almashinuvi buzilishi natijasida yuzaga keladi. Ushbu holat quyidagi omillar bilan bog'liq:

- ratsionda oqsil miqdorining yetarli bo'lmashligi;
- ozuqa tarkibida muhim aminokislotalarning yetishmasligi;

- ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari tufayli oqsilning o'zlashtirilmasligi;

- parazitlar va yuqumli kasalliklar;
- stress holatlari va noto'g'ri parvarish.

Ayniqsa, yosh hayvonlar, yuqori mahsuldor sigirlar va naslli chorva oqsil yetishmovchiligiga nisbatan sezgir bo'ladi.

Oqsil kasalligining klinik belgilari

Oqsil kasalligi hayvon turiga va yetishmovchilik darajasiga qarab turlicha namoyon bo'ladi. Asosiy klinik belgilar quyidagilardan iborat:

- o'sish va rivojlanishning sekinlashuvi;
- tana vaznining kamayishi;
- jun va teri qoplamasining xiralashuvi;
- ishtahaning pasayishi;
- immunitetning susayishi va tez-tez kasallanish;
- sut va go'sht mahsuldorligining kamayishi;
- reproduktiv funksiyaning buzilishi.

Uzoq muddatli oqsil yetishmovchiligi hayvon organizmida qaytarib bo'lmaz patologik o'zgarishlarga olib kelishi mumkin.

Zamonaviy veterinariya davolash usullari

Hozirgi kunda oqsil kasalligini davolashda kompleks yondashuv qo'llaniladi. Davolash quyidagi asosiy yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

1. Ratsional oziqlantirishni tiklash

Davolashning asosiy sharti – hayvon ratsionini biologik to'liq oqsillarga boyitishdir. Bunda:

- dukkakli o'simliklar;
- ozuqaviy shrot va kunjara;
- hayvon oqsillari (baliq uni, go'sht-suyak uni);
- zamonaviy proteinli qo'shimchalar qo'llaniladi.

2. Veterinariya preparatlari

Zamonaviy veterinariya amaliyotida quyidagi preparatlar keng qo'llaniladi:

- aminokislotalar eritmalari;
- vitamin-mineral komplekslar;
- metabolik stimulyatorlar;
- immunomodulyatorlar.

Ushbu preparatlar oqsil almashinuvini me'yorlashtirish va hayvon organizmining umumiy qarshiligini oshirishga yordam beradi.

3. Biotexnologik usullar

So'nggi yillarda probiotiklar, ferment preparatlari va biologik faol qo'shimchalardan foydalanish kengaydi. Ular ovqat hazm qilishni yaxshilab, ozuqa moddalarning o'zlashtirilishini oshiradi.

Oqsil kasalligining profilaktikasi

Profilaktika choralarini to'g'ri tashkil etish oqsil kasalligining oldini olishda muhim ahamiyatga ega. Asosiy chora-tadbirlar quyidagilardan iborat:

- hayvonlarni ilmiy asoslangan oziqlantirish me'yorlari asosida boqish;
- ozuqa sifatini doimiy nazorat qilish;
- yosh hayvonlar uchun maxsus proteinli ratsionlar tuzish;
- parazitlar va yuqumli kasalliklarning oldini olish;
- veterinariya ko'riklarini muntazam o'tkazish;
- stress omillarini kamaytirish.

Profilaktik yondashuv iqtisodiy jihatdan ham samarali bo'lib, chorvachilik mahsulotlarining sifat va miqdorini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa

Oqsil kasalligi chorva hayvonlari sog'lig'i va mahsuldorligiga jiddiy salbiy ta'sir ko'rsatadigan metabolik muammo hisoblanadi. Uni samarali davolash va oldini olish uchun zamonaviy veterinariya tibbiyotining yutuqlaridan, ratsional oziqlantirish tamoyillaridan va innovatsion biologik preparatlardan kompleks foydalanish zarur. Profilaktika choralariga qat'iy rioya qilish chorvachilik sohasining barqaror rivojlanishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullayev A.X. **Veterinariya fiziologiyasi.** – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
2. Axmedov M.M. **Chorva hayvonlarini oziqlantirish asoslari.** – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
2. Ashurov S.R. **Veterinariya dietologiyasi.** – Samarqand: SamDAU nashriyoti, 2021.
3. Karimov N.K., Ismoilov B.T. **Qishloq xo'jalik hayvonlarining metabolik kasalliklari.** – Toshkent: Fan, 2018.
4. Xolmatov U.J. **Veterinariya ichki kasalliklari.** – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020.
5. Qodirov F.F. **Hayvonlar oziqlanishida oqsillarning biologik ahamiyati.** // Veterinariya jurnali, 2021, №3, 25–29-betlar.
6. Mirzayev A.S., To'xtayev D.B. **Chorvachilikda zamonaviy oziqlantirish texnologiyalari.** – Toshkent: Innovatsiya, 2022.
7. Radjabov S.N. **Veterinariya farmakologiyasi va terapiyasi.** – Toshkent: Fan va ta'lim, 2019.
8. FAO. **Protein Nutrition in Livestock.** – Rome: FAO Animal Production and Health Paper, 2017.
9. NRC. **Nutrient Requirements of Dairy Cattle.** – Washington, DC: National Academies Press, 2001.
10. McDonald P., Edwards R.A., Greenhalgh J.F.D. **Animal Nutrition.** – 7th ed. – Pearson Education, 2011.
11. Church D.C. **The Ruminant Animal: Digestive Physiology and Nutrition.** – Prentice Hall, 2009.
12. Suttle N.F. **Mineral Nutrition of Livestock.** – CABI Publishing, 2010.
13. Kaneko J.J., Harvey J.W., Bruss M.L. **Clinical Biochemistry of Domestic Animals.** – Academic Press, 2008.
14. O'zbekiston Respublikasi Qishloq xo'jaligi vazirligi. **Chorva hayvonlarini oziqlantirish bo'yicha me'yoriy qo'llanma.** – Toshkent, 2021.